

РЕЦЕНЗІЯ

д.е.н., професора, директора навчально-наукового інституту
бізнесу, природокористування і туризму
Національного університету «Чернігівська політехніка»
Забаштанського Максима Миколайовича
на дисертаційну роботу

Чийпеш Наталії Миколаївни на тему:
**«Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку
в структурі національної економіки України»**,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку все частіше можна спостерігати процес проникнення цифрових інновацій у різні сфери та сектори національної економіки. З розвитком технологій цифрові інновації стають необхідним елементом конкурентоспроможності в будь-якому секторі економіки, включаючи фінансовий. Досвід розвинутих зарубіжних країн доводить, що конкурентоспроможність кредитних установ залежить від їх здатності запроваджувати та успішно використовувати потенціал цифрових технологій у своїй діяльності. Сьогодні цифровізація кредитного ринку є одним із провідних напрямів забезпечення розвитку національної економіки України.

Використання цифрових інновацій та глобальна трансформація соціально-економічних відносин підтверджують важливість і необхідність швидкого реагування кредитних установ на тенденції розвитку світової економіки. Цифровізація надала нового змісту всім формам кредитних відносин. Використання інформаційно-комунікаційних технологій призводить до фундаментальних змін у діяльності кредитних установ, створює нові напрямки вдосконалення їх діяльності, що сприяє цифровізації кредитного ринку і національної економіки в цілому. Окреслене актуалізує

питання розробки і поглиблення вже сформованих наукових положень щодо розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки та підтверджує актуальність дисертаційної роботи Чийпеш Н.М.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Чийпеш Н.М. виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України за темами: «Стратегічні пріоритети та механізми фінансового забезпечення інноваційного розвитку базових галузей національного господарства» (№ державної реєстрації 0118U004407), у межах якої авторкою досліджено сутність таких категорій, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація»; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (№ державної реєстрації 0121U113249), де дисертанткою обґрунтовано особливості інноваційного розвитку кредитних установ у національній економіці; «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (№ державної реєстрації 0121U113250), у межах якої авторкою проведено аналіз сучасних тенденцій функціонування та розвитку кредитних установ в Україні.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що сформовані авторкою наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Як результат дисертаційної роботи, досягнуто основну мету дослідження, яка полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробки практичних рекомендацій щодо розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки.

Методологічні положення дослідження ґрунтуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів. Зокрема, були використані

історико-логічний – для дослідження наукових теорій щодо розвитку інновацій, їхньої ролі в розбудові національної економіки; контент-аналіз – для конкретизації сутності таких категорій, як «інновація», «фінансова інновація», «кредитна інновація»; порівняння та абстрагування – при деталізації змісту кредитного ринку та визначенні особливостей його функціонування; систематизації та класифікації – під час розгляду видів інновацій та кредитних інновацій; статистичні методи – для аналізу сучасних трендів функціонування кредитного ринку, актуальних тенденцій його цифрового розвитку; узагальнення – при обґрунтуванні основних напрямів трансформації кредитного ринку в умовах цифровізації національної економіки. Також використані елементи системного підходу, аналізу і синтезу, індукції та дедукції – для дослідження ролі кредитного ринку в структурі національної економіки, його вплив на процеси цифрової трансформації економічної поведінки суб'єктів господарювання.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків.

У дисертації розглянуто теоретичні, методичні та практичні засади розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки.

Перший розділ дисертації присвячений дослідженню теоретичних основ розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку. В рамках цього розділу було досліджено сутність цифрових кредитних інновацій та їх місце в інноваційному розвитку національної економіки, розглянуто наукові підходи до розуміння змісту поняття «інновація», «фінансова інновація», «кредитна

інновація». Також увагу приділено вивченню особливостей функціонування кредитного ринку та факторам виникнення і розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку. Окрім того, досліджено види інновацій на кредитному ринку України та їхня роль у розвитку національної економіки. Також запропоновано методичний інструментарій оцінювання розвитку цифровізації кредитного ринку в структурі національної економіки.

У другому розділі дисертаційної роботи проведено дослідження сучасних тенденцій розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку. Зокрема, було проаналізовано рівень сучасного стану функціонування кредитного ринку в Україні. Приділено увагу дослідженню основних тенденцій розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку України. А також виявлені перешкоди інноваційного розвитку кредитному ринку України.

Третій розділ дисертації присвячений дослідженню світового досвіду розвитку цифрових інновацій, а також розробці механізму розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в системі національної економіки. Зокрема автором обґрунтовано такий механізм і розроблено основні напрями удосконалення умов цифрового розвитку кредитному ринку. Також у межах третього розділу проаналізовано інституціональне забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України, виділено ключових суб'єктів інституційного впливу на діяльність кредитних установ та їх функції. У результаті було віднесено до складу інституційного забезпечення Fintech-екосистему кредитного ринку, яку детально проаналізовано.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових здобутків Чийпеш Н.М. на особливу увагу заслуговують такі:

вперше:

– обґрунтовано теоретико-прикладні положення моделі впливу цифровізації кредитного ринку на інноваційний розвиток національної економіки, що виконано на основі виявлення та опису основних напрямків такого впливу, конкретизації ефектів впровадження кредитними установами інформаційно-комунікаційних технологій для прискорення цифрової трансформації економіки;

удосконалено:

– наукові підходи щодо обґрунтування видів інновацій в системі кредитного ринку. На відміну від уже сформованих підходів, зазначений перелік був розширений новими ознаками та відповідними до них видами інновацій: за специфікою діяльності кредитної установи, впливом на розвиток національної економіки, рівнем цифровізації;

– підхід до розгляду сутності та основних компонентів інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, у межах якого, крім традиційних складових такого забезпечення (нормативно-правове забезпечення, інфраструктурне забезпечення, освітньо-наукове забезпечення), також виокремлено Fintech екосистему кредитного ринку, сутність якої обґрунтовано, виділено її функції, напрями та основних суб'єктів;

– механізм розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку через дослідження мети, функцій, методів та інструментів такого механізму, а також системи його базових принципів функціонування і розвитку, яка, на відміну від інших підходів до розгляду принципів такого механізму, була розширена принципом цифрової обізнаності і принципом дифузії цифрових інновацій;

набули подальшого розвитку:

– розширення категоріального апарату у сфері пізнання сутності інноваційного розвитку національної економіки та особливостей його забезпечення через дослідження змісту таких категорій, як «інновація»,

«фінансова інновація», «кредитна інновація», виокремлення наукових підходів щодо розгляду сутності кредитної інновації, що дало можливість надалі обґрунтувати зміст дефініції «цифрова кредитна інновація»;

– обґрунтування сутності дефініції «цифровий розвиток кредитного ринку», що реалізовано на основі детального вивчення сутності такого ринку, конкретизації основних його функцій, специфічних рис функціонування та розгляду змісту дефініції «цифровий розвиток»;

– напрямки розвитку кредитного ринку та активізації його цифрової трансформації, які були виокремлені на основі результатів аналізу сучасних тенденцій розробки та впровадження цифрових кредитних інновацій, визначення перешкод на мікро- та макрорівнях використання таких інновацій.

Практичне значення результатів дослідження

Рекомендації Чийпеш Н.М. використані у практичній діяльності банківської установи ПУМБ, акціонерного банку «Південний», кредитної спілки «Чернігівська». Основні теоретичні висновки й науково-практичні рекомендації авторки впроваджено в освітній процес Національного університету «Чернігівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін «Макроекономічний аналіз», «Банківські операції», «Фінансові технології».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення дослідження опубліковано у 16 наукових працях, з яких один розділ у колективній монографії, чотири статті у наукових фахових виданнях України, одна стаття, що індексується у наукометричній базі Web of Science, десять праць апробаційного характеру.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертантка дотримувалась норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. На с. 36-37 авторка зауважує, що кредитна інновація є багатогранною економічною категорією та виокремлює три погляди дослідників на сутність цього визначення, а саме: як новий кредитний продукт або послуга, як процес і як ідея. Проте, в роботі приділено увагу лише сутності кредитної інновації, як процесу. Доцільно було б приділити увагу теоретичному обґрунтуванню також інших підходів.

2. Варто зазначити, що проведене на основі наявних статистичних даних дослідження досить детально характеризує стан інноваційного розвитку кредитного ринку України. Однак, робота мала б більш завершений характер, якби авторка детальніше дослідила розвиток цифровізації банківських і також небанківських установ, оскільки рівень застосування цифрових технологій значно впливає на загальний потенціал цифровізації кредитного ринку.

3. На рис. 3.11 представлено напрями цифрового розвитку кредитного ринку. Однак також доцільно проаналізувати більш детально особливості їх

впровадження, визначити перешкоди, які сьогодні не дозволяють реалізовувати запропоновані заходи.

4. У підрозділі 3.3 (с. 179-201) авторкою представлено ключові складові моделі інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку, а саме нормативно-правове, інфраструктурне, освітньо-наукове забезпечення і Fintech-екосистема. Ґрунтовно описана авторкою лише складова Fintech-екосистема. На нашу думку, доцільно було окреслити роль, значення, параметричні характеристики активізації функціонування всіх компонент інституційного забезпечення розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку.

5. Доцільно більше уваги приділити аналізу закордонного досвіду і вивченню особливостей розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки в інших країнах.

Однак, вказані вище зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Чийпеш Н.М.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Чийпеш Наталії Миколаївни на тему *«Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України»* є завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 051 Економіка.

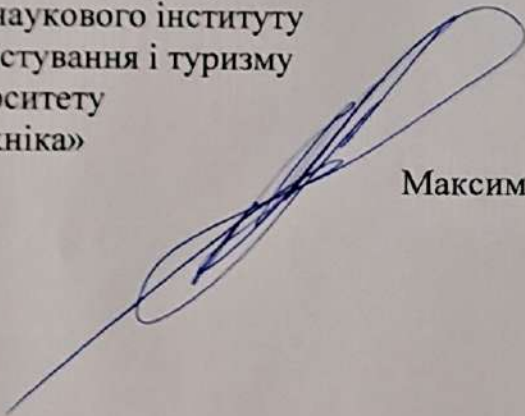
За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Чийпеш Наталія Миколаївна, авторка дисертаційної роботи на тему «Розвиток цифрових інновацій на кредитному ринку в структурі національної економіки України», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
бізнесу, природокористування і туризму
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
МОН України

Максим ЗАБАШТАНСЬКИЙ